

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๑/๒๕๔๘

วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๘

เรื่อง ศาลฎีกาอุทธรณ์คำสั่งโต้แย้งของจำเลย (นางสาวอุดมลักษณ์ ช้อยหิรัญ ที่ ๒ และนายนิพันธ์ ช้อยหิรัญ ที่ ๓) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๒๕๔/๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ (กรณีพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐)

สรุปข้อเท็จจริง

ศาลฎีกาอุทธรณ์ให้สำนักงานศาลยุติธรรมส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ (นางสาวอุดมลักษณ์ ช้อยหิรัญ และนายนิพันธ์ ช้อยหิรัญ) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๒๕๔/๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ หรือไม่ สรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ ได้ดังนี้

๑. กรุงเทพมหานคร เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในเขตกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ รวมทั้งมีอำนาจจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ โดยมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ที่มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลและได้มอบอำนาจให้รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นโจทก์ฟ้องนายชัยยุทธ หรือชุกิจ รัตนโพธิ์จจร ที่ ๑ นางสาวอุดมลักษณ์ ช้อยหิรัญ ที่ ๒ นายนิพันธ์ ช้อยหิรัญ ที่ ๓ และนางสาวศรียรรณ ช้อยหิรัญ ที่ ๔ เป็นจำเลยต่อศาลฎีกาอุทธรณ์ เรียกค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินที่ค้างชำระแก่โจทก์ ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๒๕๔/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๕ ปราบกฏตามคำฟ้องว่า

จำเลยที่ ๑ เป็นเจ้าของตึกแถว ๓ ขนาด รวม ๕๗๐ ห้อง ตั้งอยู่ที่ถนนพระราม ๒ แขวงจอมทอง เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ซึ่งจำเลยที่ ๑ ได้ปลูกสร้างในที่ดินของนางเพียว ช้อยหิรัญ ตามสิทธิในสัญญาเช่าที่ดินโฉนดเลขที่ ๘๓๒ ที่ ๘๓๓ และที่ ๘๓๔ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๑ รวม ๓ ไร่ มีกำหนด ๒๓ ปี และสัญญาเช่าที่ดินสิ้นสุดในวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๔ โดยสัญญาเช่าที่ดินทั้งสามฉบับ

ระบุว่า “ภาษีที่ดินผู้ให้เช่าเป็นผู้เสียส่วนภาษีโรงเรือนผู้เช่าเป็นผู้เสียเอง” เมื่อจำนวนที่ ๑ ให้ผู้อื่นเช่าตึกแถว และได้รับผลประโยชน์จากค่าเช่าตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ เป็นต้นมา จึงมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชำระค่าภาษีโรงเรือน และที่ดินของตึกแถวดังกล่าว

จำนวนที่ ๒ ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามโฉนดเลขที่ ๘๓๒ จำนวนที่ ๓ ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามโฉนดเลขที่ ๘๓๓ และจำนวนที่ ๔ ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามโฉนดเลขที่ ๘๓๔ จากนางพเยาว์ ช้อยหิรัญ ตั้งแต่วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๒๓ เมื่อสัญญาเช่าที่ดินทั้งสามฉบับ ที่จำนวนที่ ๑ ได้ทำกับนางพเยาว์ ช้อยหิรัญ ระบุว่า “สิ่งปลูกสร้างในที่ดินแปลงที่เช่าให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ให้เช่าเมื่อครบอายุสัญญาเช่า” และสิ้นสุดลงในปี ๒๕๔๔ ดังนั้น จำนวนที่ ๒ ที่ ๓ และที่ ๔ ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินย่อมรับโอนกรรมสิทธิ์ในตึกแถวดังกล่าวเป็นของตน

จำนวนที่ ๑ ได้ยื่นแบบแจ้งแสดงรายการเพื่อเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินประจำปีภาษี ๒๕๓๖ จนถึงปีภาษี ๒๕๔๑ สำหรับโรงเรือนอาคารตึกแถวจำนวน ๕๗๐ ห้อง ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานครภายในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วได้ประเมินและกำหนดค่ารายปีของโรงเรือนจำนวน ๕๗๐ ห้องดังกล่าว เป็นจำนวนปีละ ๔,๕๘๗,๖๐๐ บาท และค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินปีละ ๕๗๓,๔๕๐ บาท ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานครได้แจ้งการประเมินค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินประจำปีภาษีสำหรับปี ๒๕๓๖ ถึงปี ๒๕๔๑ ของแต่ละปี ให้จำนวนที่ ๑ ทราบ

จำนวนที่ ๑ ได้ทราบการประเมินภาษีโรงเรือนและที่ดินในแต่ละปีสำหรับปีภาษี ๒๕๓๖ ถึงปี ๒๕๔๑ แล้ว จำนวนที่ ๑ มิได้ยื่นอุทธรณ์หรือโต้แย้งคัดค้านการประเมินภาษีดังกล่าว จำนวนเงินค่าภาษีซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานครได้ประเมินในแต่ละปีภาษีจึงเป็นจำนวนเด็ดขาด และจำนวนที่ ๑ มิได้นำเงินค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินไปชำระให้แก่โจทก์ภายในกำหนดเวลา ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ถัดจากวันที่ได้รับแจ้งการประเมินของแต่ละปีภาษี ทำให้ค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินเป็นภาษีค้างชำระ ซึ่งจำนวนที่ ๑ ต้องรับผิดชอบชำระเงินเพิ่มตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๓ แต่จำนวนที่ ๑ มิได้นำเงินไปชำระจนเกินระยะเวลา ๔ เดือน นับแต่วันพ้นกำหนด ๓๐ วันดังกล่าว จึงต้องรับผิดชอบชำระเงินเพิ่มตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๓ (๔) ในอัตราร้อยละ ๑๐ แห่งค่าภาษีที่ค้างอีกด้วย ซึ่งคิดเป็นเงินเพิ่ม จำนวนปีละ ๕๗,๓๔๕ บาท

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๒ จำเลยที่ ๑ ได้ยื่นคำร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ขอผ่อนชำระค่าภาษีโรงเรือนและที่ดิน สำหรับปีภาษี ๒๕๓๖ ถึงปีภาษี ๒๕๓๙ โดยแบ่งชำระรวม ๔๘ งวด (เดือน) และเมื่อได้รับการยินยอมจากกรุงเทพมหานคร จำเลยที่ ๑ ได้ทำสัญญาฉบับลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๒ ยอมรับว่าได้ค้างชำระค่าภาษีโรงเรือนและที่ดิน ประจำปีภาษี ๒๕๓๖ ถึงปีภาษี ๒๕๓๙ รวม ๔ ปี เป็นเงินค่าภาษี ๒,๒๕๓,๘๐๐ บาท ค่าเงินเพิ่มตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๓ (๔) ในอัตราร้อยละ ๑๐ เป็นเงินจำนวน ๒๒๕,๓๘๐ บาท โดยยินยอมผ่อนชำระให้แก่โจทก์รวม ๔๘ งวด (เดือน) แต่จำเลยที่ ๑ ได้ผ่อนชำระไปเพียง ๘ งวด แล้วเพิกเฉยไม่ยอมนำเงินมาชำระอีกเลย ส่วนค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินพร้อมเงินเพิ่มของปีภาษี ๒๕๔๐ และ ๒๕๔๑ เป็นเงินจำนวน ๑,๒๖๑,๕๕๐ บาท จำเลยที่ ๑ ยังมีได้ชำระให้แก่โจทก์แต่อย่างใด

การที่จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ และที่ ๔ เป็นผู้รับโอนที่ดินจากเจ้าของที่ดิน เมื่อสัญญาเช่าที่ดิน ได้สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ และที่ ๔ ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินแล้วตามสัญญาเช่าที่ดิน จึงต้องรับผิดชอบหนี้ค่าภาษีโรงเรือนที่ค้างชำระพร้อมเงินเพิ่มสำหรับโรงเรือนดังกล่าว ตามสัดส่วนแห่งกรรมสิทธิ์ซึ่งแต่ละคนได้รับโอนมาจากเจ้าของที่ดินร่วมกับจำเลยที่ ๑ ซึ่งจำเลยที่ ๑ ยังไม่ได้ชำระให้เสร็จสิ้นตามความในพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๕

กรุงเทพมหานครได้ทวงถามจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ และที่ ๔ ให้ชำระค่าภาษีและเงินเพิ่มที่ค้างชำระหลายครั้ง แต่ทั้งสี่เพิกเฉย จึงต้องเป็นโจทก์ฟ้องคดีนี้ต่อศาลเพื่อขออำนาจศาลบังคับให้จำเลยทั้งสี่ร่วมกันชำระเงินค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินปีภาษี ๒๕๓๖ ถึงปีภาษี ๒๕๔๑ พร้อมเงินเพิ่มที่ค้างชำระ

๒. จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ยื่นคำให้การร่วมกันเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๕ สรุปว่า

๒.๑ คดีนี้โจทก์เป็นผู้กระทำความผิดและไม่ได้ถูกโต้แย้งสิทธิ โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะใช้สิทธิทางศาลได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ กล่าวคือ

(๑) โจทก์เป็นผู้กระทำความผิด โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย

การที่โจทก์นำคดีนี้มาฟ้อง สาเหตุเกิดจากโจทก์ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ฯ ที่ตนเป็นผู้กำหนด โจทก์จึงต้องรับผิดชอบในผลของสิ่งที่ตนเป็นผู้ก่อ เนื่องจากคดีนี้จำเลยที่ ๑ เป็นผู้เช่าที่ดินจากมารดาของจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ เพื่อสร้างโรงเรือนให้เช่าและมีหน้าที่ชำระภาษีโรงเรือนแต่ต่อมาค้างชำระ จึงได้ทำคำร้องขอผ่อนชำระ หลังจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของโจทก์ได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งยินยอมให้จำเลยที่ ๑ ผ่อนชำระได้

โดยให้ผ่อนได้ถึงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๖ ซึ่งล่วงเลยวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๔ อันเป็นวันครบกำหนดของสัญญาเช่า

คำสั่งยินยอมให้ผ่อนชำระดังกล่าว เป็นคำสั่งที่ขัดต่อระเบียบของโจทก์ เรื่องการขอผ่อนชำระภาษีอากรค้าง ซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น เพราะในระเบียบ ฯ กำหนดให้ผู้ขอผ่อนชำระจะต้องวาง “หลักประกัน” ประกอบการขอผ่อนชำระหนี้ด้วย แต่จำเลยที่ ๑ ไม่ได้วางหลักประกันประกอบการยื่นแต่อย่างใด

(๒) โจทก์ไม่ได้ถูกโต้แย้งสิทธิ โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย

คดีนี้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๑๑๕ บัญญัติให้โจทก์ใช้อำนาจปกครองเพื่อบังคับเรียกเก็บภาษีอากรค้างชำระ โดยมีอำนาจสั่งยึดและสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้รับผิดชอบเสียภาษีได้ โดยมีต้องขอให้ศาลออกหมายยึดหรือสั่ง และการสั่งยึดหรือสั่งขายเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ โจทก์ได้อาศัยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๑๑๕ ประกอบพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๔ ออกระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๐ แต่คดีนี้โจทก์ไม่ได้ใช้อำนาจปกครองมาก่อน จึงไม่เคยถูกโต้แย้งสิทธิ

๒.๒ โจทก์ใช้สิทธิโดยไม่สุจริต เพราะโจทก์รอเวลาที่จะฟ้องเพื่อเลือกปฏิบัติด้วยการมุ่งบังคับเอามาจากทรัพย์สินของจำเลยที่ ๒ ถึงจำเลยที่ ๔ แทนจำเลยที่ ๑

หลังจากที่โจทก์ยินยอมให้จำเลยที่ ๑ ผ่อนชำระแล้ว ต่อมาจำเลยที่ ๑ ผิดนัดชำระหนี้ และเนื่องจากในหนังสือรับสภาพหนี้มีข้อความว่า “หากผิดนัดการผ่อนชำระงวดหนึ่งงวดใด ถือว่าผิดนัดชำระหนี้ทั้งหมด” ดังนั้น โจทก์สามารถใช้อำนาจปกครองบังคับเอาจากทรัพย์สินของจำเลยที่ ๑ ได้ทันทีหลังจากที่จำเลยที่ ๑ ผิดนัด โดยโจทก์สามารถเข้าเก็บค่าเช่าแทนได้ตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ ถึง ๒๕๔๔ และวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก ทั้งจะทำให้โจทก์สามารถได้รับชำระค่าภาษีครบถ้วนด้วยความรวดเร็วเป็นประโยชน์แก่ทางราชการ ซึ่งโจทก์ทราบคืออยู่แล้วและสามารถทำได้ทันที แต่โจทก์กลับเพียงออกหนังสือเตือนแล้วรอนกระทั่งสิ้นสุดสัญญาเช่าในวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๔ จึงมาฟ้องจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ให้ร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๕

กล่าวได้ว่า คดีนี้หากโจทก์ปฏิบัติโดยชอบด้วยกฎหมายเพียงชั้นตอนใดชั้นตอนหนึ่งดังต่อไปนี้ ด้วยการไม่ให้ความยินยอมแก่จำเลยที่ ๑ ในการขอผ่อนชำระอย่างผิดระเบียบเสียแต่แรก หรือหากจะยินยอมก็ต้องปฏิบัติตามระเบียบโดยการสั่งให้จำเลยที่ ๑ วางหลักประกันเสียก่อน หรือหากจำเลยที่ ๑ ผิดนัดชำระหนี้ก็ใช้อำนาจปกครองเข้าเก็บค่าเช่าโรงเรียนแทน โจทก์จะไม่มีเหตุที่ต้องฟ้องจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ เป็นคดีนี้แต่อย่างใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การใช้สิทธิฟ้องคดีของโจทก์ จึงเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๕๕๑/๒๕๔๓ และขัดต่อหลักนิติธรรมตามสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ผู้มาศาลต้องมาด้วยมืออันสะอาด”

การที่จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ได้รับโอนกรรมสิทธิ์โรงเรียนจากจำเลยที่ ๑ นั้น เป็นประโยชน์ต่างตอบแทน จากการให้จำเลยที่ ๑ เข้าทำประโยชน์บนที่ดินเพื่อใช้สร้างโรงเรียนนานถึง ๒๓ ปี และการประสงค์บังคับคดีจากจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ แทนจำเลยที่ ๑ หลังฟ้องจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ เป็นจำเลยร่วมนั้น “เป็นการคบคิดกันฉ้อฉล” ซึ่งแม้ว่ากฎหมายจะปิดปากผู้รับโอน แต่จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ก็ขอยกการคบคิดกันฉ้อฉลนี้เป็นประเด็นต่อสู้ เพื่อมิให้ต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรียนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๕

๓. จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ยื่นคำโต้แย้งและขอให้ศาลภาษีอากรกลางส่งคำโต้แย้งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในวันที่ยื่นคำให้การ สรุปว่า

โจทก์ฟ้องให้จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ร่วมรับผิดชอบจำเลยที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรียนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๕ แต่จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ เห็นว่ามาตราดังกล่าวมีเนื้อหาสาระที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐

เนื่องจากมาตราดังกล่าวได้บัญญัติให้ผู้รับโอนต้องรับผิดชอบในฐานะลูกหนี้ร่วมกับผู้โอนในภาษีที่ค้างชำระ “ไม่ว่าจะรับโอนมาด้วยเหตุใด ๆ” จากสาระสำคัญดังกล่าวเห็นได้ว่ากฎหมายบัญญัติให้ความคุ้มครองรัฐฝ่ายเดียวด้วยการปิดปากมิให้ผู้รับโอนยกข้อต่อสู้ใด ๆ ได้เลย แม้จะเป็นผู้รับโอนที่สุจริตและมีคำตอบแทน (เทียบเคียงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๕๕) หรือแม้จะเป็นการคบคิดกันฉ้อฉล (ของผู้โอนกับพนักงานเจ้าหน้าที่) ทำให้ผู้รับโอนเสียเปรียบ (เทียบเคียงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๑๖)

เมื่อนำพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๕ มาวิเคราะห์ จะพบว่า “มีเนื้อหาสาระที่ปิดปากผู้รับโอนอย่างเด็ดขาด” (กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิที่ต้องกระทำ เท่าที่จำเป็นเท่านั้น - ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕) “ด้วยการฝืนใจให้ผู้รับโอนเข้ามารับผิดชอบในฐานะลูกหนี้ร่วม โดยไม่มีเงื่อนไขของความคุ้มครอง” (เลือกปฏิบัติด้วยการผลักภาระทั้งหมดไปให้ผู้รับโอน ผู้รับโอน จึงไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน - ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐) “ส่งผลให้ผู้รับโอน ต้องร่วมรับผิดชอบในสิ่งที่ตนไม่ได้ก่อ” (ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘) และแม้ในที่สุด จะสามารถใช้สิทธิไล่เบียดได้ก็ตาม แต่เป็นที่ทราบกันดีว่าในทางปฏิบัติ “เป็นเรื่องเลื่อนลอยที่จะไล่เบียด ได้จริง”

ผู้โอนที่ไม่สุจริตสามารถอาศัยมาตราดังกล่าวเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ของตนได้ ตัวอย่างเช่น เดิมผู้โอน เป็นลูกหนี้ของรัฐในคำภาษีโรงเรือนที่ค้างชำระ แต่หากต้องการเปลี่ยนเป็นลูกหนี้ของผู้รับโอนที่เป็น เอกชนแทน ก็ไปขอความร่วมมือจากพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อได้รับความร่วมมือแล้วผู้โอนจึงมายื่นคำร้อง ขอผ่อนชำระ โดยกำหนดเวลาผ่อนงวดสุดท้ายให้เลยระยะเวลาเช่า เพื่อป้องกันการผิดสัญญาเช่าอันจะทำให้ เจ้าของที่ดินบอกเลิกสัญญาเช่าก่อนกำหนดได้ แล้วยื่นให้พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อขออนุมัติให้ผ่อนชำระ หลังจากได้รับอนุมัติแล้วและต่อมาผู้โอนนัดผ่อนชำระ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะไม่ดำเนินการใดๆ แต่จะรอ จนถึงกำหนดที่ผู้รับโอนจะได้รับโอนโรงเรือนเสียก่อน จึงฟ้องผู้โอนและผู้รับโอนพร้อมกันในคราวเดียวกัน และเมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้ว ก็จะนำคำพิพากษามาวางค้ำเอาทับทรัพย์สินของผู้รับโอนฝ่ายเดียว สำหรับประโยชน์ที่ผู้โอนได้รับจากการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ คือ ผู้โอนมีโอกาสถูกยึดทรัพย์น้อยลง เพราะ ผู้รับโอนที่กลายเป็นเจ้าหนี้หนี้ ไม่มีอำนาจปกครอง ไม่มีคนและเครื่องมือมากพอเหมือนกับเจ้าหนี้ ที่เป็นรัฐ และมาตรานี้ขัดต่อหลักนิติธรรม ที่แม้จะมีการคบบคิกันฉ้อฉลทำให้ผู้รับโอนเสียเปรียบ แต่ผู้รับโอนจะต้องทนรับชะตากรรมนั้น เพราะไม่มีเนื้อหาสาระใด ๆ ที่ให้ผู้รับโอนใช้ต่อสู้บรรจอยู่ใน มาตรานี้

การคบบคิกันฉ้อฉลและทำให้ผู้รับโอนเสียเปรียบนั้น เพื่อความเป็นธรรมและเพื่อให้สอดคล้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ จำเป็นที่จะต้องบัญญัติวิธีการให้ความเป็นธรรม แก่ผู้รับโอนไว้เป็นสาระสำคัญของมาตรา ๔๕ ด้วย

๔. ศาลฎีกาออกกลางนัดชี้สองสถานเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๖ แล้วเห็นว่าเนื่องจาก จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ได้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕

มาตรา ๔๕ ในการที่ศาลฎีกาหรือศาลกลางจะใช้บังคับแก่คดีนี้ ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ ศาลฎีกาหรือศาลกลางได้ตรวจสอบเห็นว่า ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๔๕ จึงให้รอการพิจารณาคดีไว้ชั่วคราวและถ่ายสำเนาคำฟ้อง สำเนาคำให้การของจำเลยทุกคน และคำร้องโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ดังกล่าวเพื่อส่งสำนักงานศาลยุติธรรมดำเนินการต่อไป

๕. สำนักงานศาลยุติธรรม มีหนังสือลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๗ ส่งคำโต้แย้งของจำเลย ที่ ๒ และที่ ๓ พร้อมเอกสารประกอบมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ข้อกฎหมาย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๘ “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้”

มาตรา ๒๙ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๐ “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

๒. พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๕๓๕

มาตรา ๔๕ “ถ้าค่าภาษีค้างอยู่และยังมีได้ชำระขณะเมื่อทรัพย์สินได้โอนกรรมสิทธิ์ไปเป็นของเจ้าของใหม่โดยเหตุใด ๆ ก็ตาม ท่านว่าเจ้าของคนเก่าและคนใหม่เป็นลูกหนี้ค่าภาษีนี้นั้นร่วมกัน”

๓. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘

มาตรา ๑๑๕ “ในการจัดเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกรุงเทพมหานคร รองปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนัก หัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีฐานะเป็นสำนัก ผู้อำนวยการเขต ผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติกรตามกฎหมาย เว้นแต่กฎหมายว่าด้วยการนั้นจะได้กำหนดไว้เป็นประการอื่น

ในการบังคับเรียกเก็บค่าภาษีอากรค้างชำระ ให้ปลัดกรุงเทพมหานครหรือผู้อำนวยการเขต โดยความเห็นชอบของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีอำนาจสั่งยึด และสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องรับผิดชอบเสียภาษีอากรได้ โดยมีต้องขอให้ศาลออกหมายยึดหรือสั่ง

วิธียึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวในวรรคสอง ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม

เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สิน เมื่อหักค่าธรรมเนียมกับค่าใช้จ่ายในการยึดและขาย และเงินภาษีอากรค้างชำระออกแล้ว ถ้ามีเงินเหลือให้คืนแก่เจ้าของทรัพย์สิน”

ประเด็นการวินิจฉัย

พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๕๓๕ มาตรา ๔๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๕๓๕ มาตรา ๔๕ บัญญัติว่า “ถ้าค่าภาษีค้างอยู่และยังมีได้ชำระขณะเมื่อทรัพย์สินได้โอนกรรมสิทธิ์ไปเป็นของเจ้าของใหม่โดยเหตุใด ๆ ก็ตาม ท่านว่าเจ้าของคนเก่าและคนใหม่เป็นลูกหนี้ค่าภาษีนี้นั้นร่วมกัน”

พิจารณาแล้วรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติที่รับรองในการที่บุคคลจะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่ปฏิบัติต่อกฎรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และเป็นบทบัญญัติที่ให้หลักประกันสิทธิของบุคคลในการใช้สิทธิทางศาลเมื่อถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรอง มาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติที่ห้ามการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และต้องกระทำเท่าที่จำเป็น ทั้งต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และมาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติรับรองหลักความเสมอภาคที่ให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของชนชาวไทย โดยมีหลักการว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลจะกระทำมิได้

ส่วนพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นกฎหมายที่รัฐสภาได้ตราขึ้นเพื่อให้รัฐโดยองค์กรปกครองท้องถิ่น หารายได้จากการจัดเก็บภาษีสำหรับใช้จ่ายในการบริหารกิจการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ขององค์กร อันเป็นกิจการเพื่อสาธารณประโยชน์ ซึ่งเป็นการจัดเก็บภาษีจากทรัพย์สินโดยคิดจากรายได้ของทรัพย์สินหรือการหามูลค่าเฉลี่ยต่อปีของทรัพย์สิน ทรัพย์สินจึงเป็นมูลเหตุที่มาของภาษีที่จะจัดเก็บ และตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้ามิได้มีการชำระค่าภาษี และเงินเพิ่มภายในสี่เดือนตามมาตรา ๔๓ ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ยึดอายัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ซึ่งค้างชำระค่าภาษีเพื่อนำเงินมาชำระเป็นค่าภาษี เงินเพิ่ม ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายโดยมิต้องขอให้ศาลสั่งหรือออกหมายยึด” ซึ่งเป็นบทบัญญัติมาตรการในการบังคับจัดเก็บภาษีโดยถ้ามิได้มีการชำระค่าภาษีภายในเวลากำหนดก็จะมีการให้ยึด อายัด หรือขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระค่าภาษี ดังนั้น ทรัพย์สินนอกจากจะเป็นมูลเหตุที่มาของภาษีที่จะจัดเก็บแล้ว ยังมีความผูกพันกับค่าค้างชำระในลักษณะเป็นหลักประกันค่าภาษีค้างชำระด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดเก็บภาษีมีสภาพบังคับให้บรรลุดังประสงค์ได้ แม้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นกฎหมายเอกชน กองทรัพย์สินของลูกหนี้ย่อมเป็นหลักประกันการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้เงินสินเชื่อ โดยทรัพย์สินเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องมีความผูกพันกับมูลหนี้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑๔

ซึ่งบัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๓๓ เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะให้ชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินของลูกหนี้จนสิ้นเชิง รวมทั้งเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกค้างชำระแก่ลูกหนี้ด้วย”

การโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินโดยทั่วไปย่อมเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นกฎหมายเอกชนที่กำหนดความสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของปัจเจกบุคคลโดยทั่วไป จึงจำเป็นที่พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ เป็นกฎหมายมหาชน ซึ่งถือประโยชน์ของมหาชนเป็นสำคัญ ต้องบัญญัติให้ค่าภาษีค้างชำระนั้นเป็นภาระผูกพันตกติดไปกับทรัพย์สินนั้นด้วยการให้อำนาจแก่รัฐฝ่ายเดียวโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากฝ่ายเอกชน เพราะถือว่าทรัพย์สินมีความผูกพันเป็นหลักประกันค่าภาษีค้างชำระ โดยให้ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นเจ้าของคนใหม่มีหน้าที่ร่วมกันกับผู้โอนรับผิดชอบในค่าภาษีค้างชำระในลักษณะลูกหนี้ร่วม มิเช่นนั้นแล้ว การจัดเก็บภาษีดังกล่าวก็อาจไม่สามารถจัดเก็บได้ นอกจากนี้ การที่จะให้ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินแสดงเจตนา นำทรัพย์สินเข้ามาผูกพันเป็นหลักประกันหนี้ภาษีเพื่อให้ค่าภาษีเป็นภาระติดพันตกติดไปกับทรัพย์สิน เช่นเดียวกับการแสดงเจตนาทำสัญญาจำนองทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นกฎหมายเอกชนนั้นคงเป็นไปได้ เพราะการเสียภาษีเป็นหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ บัญญัติไว้ กรณีที่บทบัญญัติมาตรา ๔๕ บัญญัติให้เจ้าของคนใหม่และคนเก่าเป็นลูกหนี้ร่วมในค่าภาษีค้างชำระ ขณะที่ทรัพย์สินได้โอนกรรมสิทธิ์ไปเป็นของเจ้าของใหม่โดยเหตุใด ๆ ก็ตาม นั้น เมื่อนำเอาผลประโยชน์สาธารณะมาพิจารณาประกอบแล้ว เห็นได้ว่า เป็นไปเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของมหาชนที่จะต้องสงวนไว้ซึ่งหลักประกันแห่งค่าภาษีค้างชำระ อีกทั้งผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สิน เมื่อไม่ได้เป็นผู้รับประเมิน ที่มีหน้าที่เสียภาษีโดยตรง ย่อมเป็นเพียงผู้ร่วมรับผิดชอบในค่าภาษีค้างชำระในฐานะลูกหนี้ร่วมกันกับผู้โอนเท่านั้น สิทธิของผู้รับโอนยังได้รับความคุ้มครอง เช่น รับช่วงสิทธิไปไล่เบี้ยเอาจากผู้โอนเมื่อได้ชำระหนี้แล้ว จึงไม่ได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของผู้รับโอนกรรมสิทธิ์แต่อย่างใด

การที่พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๕ เป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ของมหาชนและมีผลเพียงให้ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินมีหน้าที่ร่วมรับผิดชอบในค่าภาษีค้างชำระในฐานะลูกหนี้ร่วมกันกับผู้โอนเท่านั้น จึงไม่ได้ส่งผลให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินไม่ได้รับความคุ้มครองแต่อย่างใด ผู้รับโอน

ยังสามารถยกบัญชีรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘

พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๕ แม้จะจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของผู้รับโอนกรรมสิทธิ์อยู่บ้างแต่ก็เกินไปเฉพาะเพื่อการจัดเก็บภาษีตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ และเมื่อนำเอาประโยชน์สาธารณะมาพิจารณาประกอบแล้ว เห็นได้ว่าเป็นไปเท่าที่จำเป็น ทั้งไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สิน เป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่การโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินกรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๕ มีผลใช้บังคับกับผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีผลเป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ ส่วนระหว่างผู้โอนกับผู้รับโอนนั้นเป็นคู่กรณีต่างฝ่ายกัน มีสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่โอนแตกต่างกัน จึงมีผลใช้บังคับกับผู้รับโอนและผู้โอนที่แตกต่างกัน แต่สำหรับฝ่ายผู้รับโอนเช่นเดียวกันก็จะมีผลใช้บังคับอย่างเท่าเทียมกัน และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ที่ผู้ร้องได้แย้งว่า บทบัญญัติมาตรา ๔๕ มีเนื้อหาสาระที่ปิดปากผู้รับโอนอย่างเด็ดขาด กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิ ด้วยการฝืนใจให้ผู้รับโอนเข้ามารับผิดในฐานะลูกหนี้ร่วม โดยไม่มีเงื่อนไขของความคุ้มครอง เป็นการเลือกปฏิบัติด้วยการผลักภาระทั้งหมดไปให้ผู้รับโอน ผู้รับโอนจึงไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียม ส่งผลให้ผู้รับโอนต้องร่วมรับผิดชอบในสิ่งที่ตนไม่ได้ก่อ มีผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นั้น จึงไม่ชอบด้วยเหตุผลที่จะรับฟังได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ